

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

1 באוגוסט 2011

617

א' באב התשע"א

עמוד

הצעת חוק שחרור על-תנאי ממאסר (תיקון מס' 12) (שחרור לפי החלטת נשיא המדינה).

1572 התשע"א-2011

הצעת חוק שחרור על-תנאי ממאסר (תיקון מס' 12) (שחרור לפי החלטת נשיא המדינה), התשע"א-2011

1. תיקון סעיף 13 בחוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 13(א), בהגדרה "תקופת התנאי", במקום "התקופה שקבעה ועדת שחרורים מיוחדת לפי הוראות אותו סעיף", יבוא "התקופה הקבועה בסעיף האמור, לפי העניין".
2. תיקון כותרת פרק ה' בכותרת פרק ה' לחוק העיקרי במקום "הקלה בו" יבוא "הקלה בעונש בידי נשיא המדינה".
3. תיקון סעיף 30 בסעיף 30 לחוק העיקרי –
- (1) בכותרת השוליים, במקום "וקביעת תקופת התנאי על ידי ועדת שחרורים מיוחדת" יבוא "ומעמד אסיר ששוחרר לפי החלטת הנשיא";

ד ב ר י ה ס ב ר

במסגרת הצעת החוק מוצע להחליף את סעיף 30(ב) לחוק, ולהרחיב את ההסדר הקבוע בו, כך שייקבע כי כל אסיר אשר שוחרר ממאסרו לפני שנשא את מלוא תקופת המאסר שנגזרה עליו, לפי החלטת הנשיא כאמור – הן אסיר עולם והן אסיר לתקופה קצובה – יחול לגבי התנאי הבסיסי שבסעיף 13(א) לחוק, הנוכח לעיל, במהלך תקופת התנאי שתיקבע. זאת בדומה לאסיר ששוחרר ממאסרו לאחר נשיאת שני שלישים מתקופת המאסר, על פי החלטת ועדת השחרורים. בכך יובהר כי אסיר שזכה להקלה בעונשו על ידי נשיא המדינה, אינו פטור מאחריות בתקופת התנאי, ונדרשת ממנו הקפדה יתירה על התנהגות שאין בה הפרת חוק.

לצד הסדר זה, מוצע לקבוע כלל סטטוטורי לגבי תקופת התנאי, ככל שנשיא המדינה לא קבע תקופה אחרת לכך.

ההסדר המוצע ייתר את הבאת האסירים המשתחררים לפני ועדת השחרורים המיוחדת לצורך קביעת תקופת התנאי ותנאי השחרור, מאחר שמסגרת השחרור תהיה מוסדרת בחקיקה ראשית.

סעיף 1 מוצע לתקן את הסיפה של ההגדרה "תקופת התנאי" שבסעיף 13(א) לחוק, ולהפנות, לעניין אסיר ששוחרר כאמור בסעיף 30(ב) לחוק – לתקופת התנאי שתיקבע, על פי המוצע, בסעיף 30(ב) בנוסחו החדש.

סעיף 2 מוצע לתקן את כותרת פרק ה' לחוק, אשר בנוסחו הנוכחי מתייחס למאסר עולם בלבד. זאת נוכח התיקון המוצע לסעיף 30(ב) לחוק, אשר חל גם לגבי אסיר שאינו אסיר עולם.

סעיף 3 לפסקה (1) מוצע לתקן את כותרת השוליים של סעיף 30 לחוק, וזאת בהתאם לתיקון המוצע, המחליף את ההסדר הקבוע בסעיף קטן (ב), בהסדר חלופי.

כללי מטרתו של החוק המוצע להחיל את תנאי השחרור המוקדם, הקבועים בסעיף 13(א) לחוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001 (להלן – החוק), גם לגבי שחרור מוקדם של אסיר שנעשה על ידי נשיא המדינה, מכוח סמכותו לחון עבריינים ולהקל בעונשם, לפי סעיף 11(ב) לחוק-יסוד: נשיא המדינה.

לגבי אסיר עולם ששוחרר ממאסרו בטרם נשא את מלוא תקופת המאסר, על פי החלטת נשיא המדינה, נקבע בסעיף 30(ב) לחוק, בנוסחו הנוכחי כלהלן:

"(ב) אסיר עולם, ששוחרר ממאסרו מכוח סעיף 11(ב) לחוק-יסוד: נשיא המדינה, רואים אותו כאילו שוחרר על תנאי, והוא יובא, בטרם שחרורו, לפני ועדת שחרורים מיוחדת לשם קביעת אורך תקופת התנאי ותנאי השחרור, אלא אם כן קבע נשיא המדינה אחרת בהחלטתו".

כלומר, לגבי אסיר עולם ששוחרר בטרם ריצה את מלוא מאסרו, מוסמכת ועדת השחרורים לקבוע תנאי שחרור, וכן את תקופת התנאי שבה יחולו תנאים אלה. כל זאת בכפוף להוראות הנשיא בהחלטת החנינה.

על פי הפרקטיקה הנוהגת כיום, אסירי עולם המשוחררים כאמור, אינם מובאים בפועל לפני ועדת השחרורים המיוחדת, ותנאי שחרורם, ככל שישנם כאלה, נקבעים בהתאם לאמור בהחלטת נשיא המדינה לגביהם.

סעיף 13(א) לחוק קובע לאמור:

"(א) התנאי שבו מותנה שחרורו של אסיר לפי הוראות חוק זה, הוא שהמשוחרר לא יעבור עבירת עוון או פשע נוספת (להלן – עבירה נוספת) במשך תקופת התנאי; בחוק זה, "תקופת התנאי" – התקופה שמיום שחרור על תנאי של אסיר עד לסיום תקופת המאסר שהיה נושא לפי גזר הדין אילולא שוחרר, ולעניין אסיר ששוחרר כאמור בסעיף 30(ב) – התקופה שקבעה ועדת שחרורים מיוחדת לפי הוראות אותו סעיף".

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 410.

"(ב) (1) אסיר ששוחרר ממאסרו בטרם סיים לשאת את כל תקופת המאסר, לפי החלטת נשיא המדינה מכוח סמכותו לפי סעיף 11(ב) לחוק יסוד: נשיא המדינה², יראו אותו כאילו שוחרר על-תנאי, ויחולו עליו הוראות חוק זה החלות לגבי אסיר ששוחרר על-תנאי ובכלל זה הוראות סעיפים 13(א) ו-20, בשינויים המחויבים ובשינוי המפורט בפסקה (2), והכל אלא אם כן קבע הנשיא אחרת בהחלטתו.

(2) לעניין אסיר ששוחרר כאמור בפסקה (1) תהיה תקופת התנאי כמפורט להלן, לפי העניין:

(א) לגבי אסיר שאינו אסיר עולם, ולגבי אסיר עולם שעונשו נקצב בידי נשיא המדינה – יתרת המאסר שהיה עליו לשאת אלמלא שוחרר כאמור;

(ב) לגבי אסיר עולם שעונשו לא נקצב בידי נשיא המדינה, למעט אסיר כאמור בפסקה (3) – יתרת המאסר שהיה עליו לשאת אילו נקצב עונשו ל-40 שנים;

ד ב ר י ה ס ב ר

לפסקה (2)

שחרור", ובמסגרת זו – יוחלו גם, לפי הוראות סעיף 23(ג), הוראות סעיפים 16 עד 18 לחוק הקובעים הוראות בעניין סדרי הדין והגשת מידע חסוי לעיון הוועדה בהליכים אלה. בהקשר זה, סעיף 16(ו) לחוק קובע כי "הוועדה תביא בחשבון, לצורך החלטתה, כל מידע הנוגע לענין שהובא בפניה, לרבות מידע חסוי..." – קרי, הוועדה, בהחלטתה על ביטול שחרור מוקדם בשל הפרת תנאי השחרור, רשאית לקבל כל ראיה שתוצג לפניו לעניין הפרת תנאי השחרור, לרבות ראיות שאינן קבילות בבית משפט, וכן ראיות חסויות בהתאם להוראות סעיף 17.

באשר לקביעת תקופת התנאי, מוצע לקבוע בסעיף קטן 2(ב), כי לגבי אסיר עולם שעונשו לא נקצב, תקופת התנאי, לעניין החלת התנאי שבסעיף 13, תהיה יתרת תקופת המאסר שנותרה לאסיר עד לריצוי 40 שנות מאסר, ולגבי אסיר המרצה כמה מאסרי עולם מצטברים, ואשר חנינת הנשיא משחררת אותו, למעשה, מריצוי כמה מאסרי עולם – תהיה תקופת התנאי יתרת תקופת המאסר שנותרה לאסיר עד לריצוי 50 שנות מאסר. תקופת התנאי הממושכות נקבעו תחת יתרת המאסר שאותו היה האסיר אמור לרצות למשך שארית חייו, לאחר שהורשע בעבירות החמורות ביותר שבדין הישראלי. הוראה זו באה להבטיח כי גם לאחר שחרורו של האסיר ממאסר עדיין תחול לגביו תקופת תנאי משמעותית, שבמהלכה התנאי היחיד שיחול לגביו, למעשה, לפי הצעת החוק, הוא הימנעות מעבירות נוספות. הצעת החוק אינה מטילה על האסיר ששוחרר מגבלות אחרות בתקופה זו, אלא אם כן נשיא המדינה קבע מגבלות אחרות בהחלטתו, כפי שהוא רשאי לקבוע גם תקופת תנאי אחרת. מן ראוי כי אסיר עולם ששוחרר, כאמור, ינהג במשנה זהירות, במשך תקופה ניכרת, כמוצע בהצעת החוק.

מוצע להחליף את סעיף קטן (ב) של סעיף 30 לחוק, בהתאם למפורט לעיל בחלק הכללי לדברי ההסבר, ולקבוע, בסעיף קטן 1(ב) המוצע, כי כל אסיר אשר זכה להקלה בעונשו מידי הנשיא, ובכלל זה אסיר שאינו אסיר עולם, יראו אותו כאילו שוחרר על תנאי, וממילא יחולו לגבי הוראות סעיף 13(א) לחוק, בדבר תנאי השחרור, קרי – התניית שחרורו המוקדם בכך שלא יעבור עבירה נוספת מסוג עוון או פשע במהלך תקופת התנאי. בכך מובהר כי ההקלה המיוחדת שזכה בה האסיר, מחייבת אותו להקפיד על התנהגות חוקית במהלך תקופת התנאי.

עבירה נוספת שעבר האסיר בתקופת התנאי, מלמדת כי האסיר אינו ראוי לאמון שניתן בו ולהקלה המיוחדת שבה זכה, ועל כן יחולו, במקרה זה, הוראות סעיף 20(א) לחוק, שלפיו: "אסיר ששוחרר על תנאי ועבר עבירה נוספת בתקופת התנאי, תבטל הוועדה את שחרורו ותחייבו לשאת מאסר שאורכו כאורך תקופת התנאי". עם זאת, סעיפים קטנים (ב) ו-ג של סעיף 20 לחוק, מקנים לוועדת השחרורים שיקול דעת, בנסיבות מיוחדות, שלא להפעיל את הוראות סעיף קטן (א) האמור.

מודגש כי בהתאם להצעת החוק, ברירת המחדל האמורה תחול רק כל עוד לא קבע נשיא המדינה אחרת בהחלטתו. קרי – הצעת החוק אינה גורעת מסמכותו של נשיא המדינה לקבוע תנאים אחרים, או תקופת תנאי אחרת, או לחון את האסיר בלא כל תנאי, לפי שיקול דעתו.

עוד מובהר כי תחולת סעיף 20 לחוק על שחרור זה, משמעותה כי על הליך ביטול השחרור המוקדם יחולו הוראות סעיף 23 לחוק, שעניינו "סדרי דיון בהפרת תנאי

² ס"ח התשכ"ד, עמ' 118.

(ג) לגבי אסיר עולם שעונשו לא נקצב בידי נשיא המדינה, והנושא עונשי מאסר עולם מצטברים – יתרת המאסר שהיה עליו לשאת אילו נקצב עונשו ל-50 שנים.

(3) הוראות סעיף קטן זה לא יחולו על אסיר עולם ששחרר ממאסרו לאחר שסיים לשאת את מלוא תקופת המאסר שנקצבה לו בידי נשיא המדינה.

ד ב ר י ה ס ב ר

בסעיף קטן (ב)(3) המוצע, מוצע להבהיר כי ההסדר האמור יחול רק לגבי אסירים אשר שוחררו לפני שסיימו לשאת את יתרת מאסרם, כאמור, ואין הכוונה לאסיר עולם אשר השלים את תקופת מאסרו לאחר שנשיא המדינה קצב את עונשו.

לגבי אסיר שאינו אסיר עולם, או שהוא אסיר עולם שעונשו נקצב מוצע כי תקופת התנאי תהיה יתרת תקופת המאסר שהיה עליו לשאת אלמלא שוחרר ממאסרו, וזאת כמקובל דרך כלל לגבי שחרור על-תנאי ממאסר.